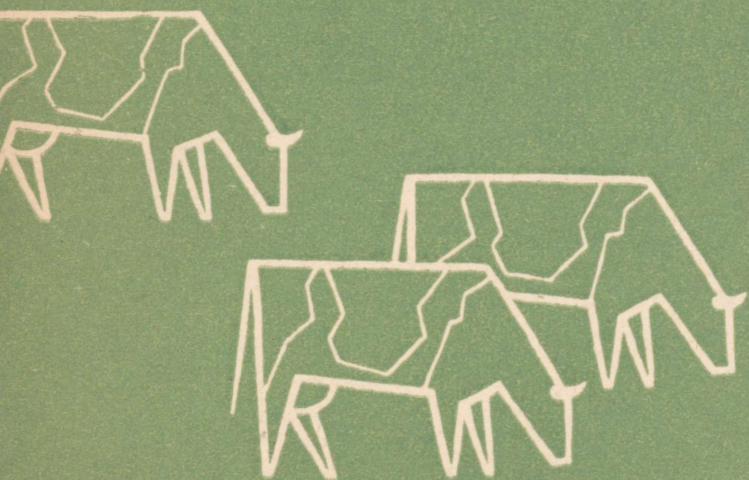

K. RAAVE

KOMMUNISTLIKU TÖÖ BRIGAAD KOLHOOSIS

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE
PROPAGANDA- JA AGITATSIOONIOSAKOND

K. R A A V E

EKP Viljandi Rajoonikomitee sekretär

KOMMUNISTLIKU TÖÖ BRIGAAD
KOLHOOSIS

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1959

Seitse aastak — tähtis etapp kommunismi ehitamise suurejoonelises programmis

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi resolutsioonis, mis võeti vastu seltsimees N. S. Hruštšovi ettekande «NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965» põhjal, on öeldud: «Põllumajanduse alal on põhiülesandeks niisuguse tootmistaseme saavutamine, mis võimaldaks täielikult rahuldada elanikkonna vajadusi toiduainete ja tööstuse vajadusi tooraine järele ning tagada, et oleksid rahuldatud riigi kõik muud vajadused põllumajandussaaduste järele. See ülesanne tuleb lahendada esmajoones kõigi põllukultuuride saagikuse tunduva tõstmise, loomade arvu suurendamise ja ühiskarja produktiivsuse edasise tõstmise teel.»

Nõukogude inimesed võtsid armastatud kommunistliku partei kongressi otsused vastu suure vaimustuse ja üksmeelega. Kõikjal hoogustus üldrahvalik sotsialistlik võistlus kongressil kavandatud seitseaastaku grandioosete ülesannete edukaks ja ennetähtaegseks täitmiseks.

Viljandi rajooni «Koidu» kolhoosi kollektiivi ette seab alanud seitseaastak samuti suured ja tõsised ülesanded. «Koidu» kolhoos on meie rajooni tugevamaid ja jõukamaid ühismajandeid, kelle sissetulek möödunud aastal moodustas 3,2 miljonit rubla. Majandi üldpindala on 3220 hektarit, sellest ühiskondlikult kasutatavat maad 3107 hektarit, põllumajanduslikku maad 2513 ja põllumaad 1316 hektarit. Kolhoosi liikmete arv ulatub 330-ni.

1958. aastal saadi «Koidus» teravilja keskmiseks hektarisaagiks 15,8 tsentnerit. Piima lüpsi iga lehma kohta 3072 kg. 100 hektari kõlvikute kohta toodeti piima 386,3 tsentnerit. Lihatoodang 100 hektari kõlvikute kohta moo-

dustas 37,5 tsentnerit, sellest sealiha 100 hektari põllumaa kohta 46,8 tsentnerit.

Ent mitte alati pole see olnud nii. Viis-kuus aastat tagasi peeti «Koidu» kolhoosi nõrgavõitu majandiks. Ja seda täie õigusega. Näiteks 1951. aastal saadi 100 hektari kõlvikute kohta 176,8 tsentnerit piima ja 100 hektari põllumaa kohta 12,8 tsentnerit sealiha. 1955. aastal olid need arvud vastavalt 241 ja 32,6 tsentnerit. Tänu partei ja valitsuse poolt põllumajanduse arendamiseks ettevõetud abinõudele, tänu kollektiivi tublile tööle paranesid tulemused aasta-aastalt.

Seitse aastaku esimesel aastal — s. o. tänavu — kohustus «Koidu» ühismajandi pere töötama nii, et toota 100 hektari kõlvikute kohta 437 tsentnerit piima ja 100 hektari põllumaa kohta 82 tsentnerit sealiha ehk 35,2 tsentnerit rohkem kui eelmisel aastal. Teravilja hektarisaak tõuseb 16 tsentnerini.

Veelgi ulatuslikumad kavad on tehtud 1965. aastaks: viia teraviljasaak vähemalt 22 tsentnerile, saada piima 100 hektari kõlvikute kohta 858 tsentnerit ja sealiha 100 hektari põllumaa kohta 136 tsentnerit. Kolhoosi rahalised sissetulekud suurenevad, tõustes 1965. aastal 5,5 miljoni rublani. Mullu maksti normipäeva eest 10 rubla raha ja 2 kg teravilja. Praegu on kaalumisel üleminek üldisele rahalisele tasule.

Ei ole mingit kahtlust, et koostatud plaanid viiakse ellu. Seda kinnitab majandi senine arengutempo ja see valmisolek, millega kolhoosnikud on juba asunud ülesannete täitmisele. Tähtsate ja oluliste organisatsiooniliste ning majanduslike abinõude tarvituselevõtmine seitsme aasta plaani realiseerimisel on õige ja vajalik, kuid sugugi väiksema tähtsusega pole inimeste suhtumine. See aga, et «Koidu» ühismajandis asusid kolhoosnikud võitlema kommunistliku töö brigaadi austava nimetuse saamise eest, kõneleb juba ise enese eest ja kriipsutab alla uut suhtumist.

Muide, «Koidu» kolhoosi eesrindlased olid vabariigis esimesed kolhoosnikud, kes ühinesid selle NLKP XXI kongressi eel tekkinud ja kiiresti levinud patriotliku liikumisega. Nüüd on kommunistliku töö brigaadi nimetuse saamise eest võitlevaid põllundus- ja loomakasvatusbrigaade paljudes ühismajandites.

Kes siis on uue liikumise ühed algatajad?

Sellele küsimusele oleks hõlpus lühidalt vastata: lihtsad töönimesed.

See oli läinud aasta detsembrikuus. Kolhoosis arutati NLKP XXI kongressil sm. Hruštšovi poolt tehtava ettekande teese. Neid arutas omavahel Kaarli karjalaudas töötava brigaadi rahvaski.

Kaarli karjalaut on «Koidus» suurim tootmishoone, ehitatud 1953. aastal. Seal asub 150-pealine kari. Kaarli on kujunenud ühismajandi üheks olulisemaks tootmiskeskuseks paljude hoonetega, asetsedes kolhoosi keskusest 7 km kaugusel Mustla linna külje all. Kaarli tootmiskeskuses elab kokku ligi 50 inimest. Karjalaudas töötab brigaad, kelle põhikoosseisu kuulub 11 lüpsjat-karjatalitajat ja brigadir. Peale nende loetakse brigaadi juurde kuuluvaks kaks asendajat-lüpsjat, kes annavad teistele lüpsjatele-karjatalitajatele vabu päevi ja puhkust, kaks sõnnikuvedajat-karjameest ja kaks valvurit.

Ühel päeval saabusid lauta sagedased külalised — ühismajandi esimees Arnold Rohtla ja kommunistlike noorte algorganisatsiooni sekretär Linda Sults. Tulijatel oli seekord varuks uudis: meie kodumaal on alanud uus liikumine. Samas jutustasid nad esimestest kommunistliku töö brigaadidest ja püstitasid küsimuse: kas sellist brigaadi ei võiks luua ka meie?

Seeme oli heidetud heasse mulda. Pärast seda külaskäiku ja jutuajamist uuriti hoolikamalt ajalehti, mõeldi ja arutati üsna palju. Kommunistlikud noored ja noored olid need, kes sõnadelt otsustasid minna tegudele. Nende algatusel kutsuti 19. detsembril kokku brigaadi koosolek. Endastmõistetavalt võtsid koosoleku ettevalmistamisest ja läbiviimisest osa ühismajandi partei-algorganisatsiooni büroo sekretär Anna Sinimägi ja komsomoli-algorganisatsiooni sekretär Linda Sults. Et korraga vastust saada kõikidele üleskerkinud küsimustele ja lähemalt kuulda, kuidas töötavad kommunistliku töö brigaadid linnas vabrikutes ja ettevõtetes, selleks paluti koosolekust osa võtma partei rajoonikomitee sekretär.

Sõitsin heameelega kohale ja enne lõunast lüpsi pidasimegi koosoleku ära. See toimus karjalaudale kõige lähimas elumajas, noore lüpsja Endla Birkholtzi toas.

Meie vestlus arenes sundimatult. Juba esimestest sisse-

Kaarli lauda lüpsjad-
karjatalitajad koosole-
kul, kus otsustati alus-
tada võitlust kommu-
nistliku töö brigaadi
nimetuse saamise eest.
Keskel Endla Birk-
h ltz, kes kohustus
käsoleval aastal lüps-
ma igalt lehmalt 4000
kg piima.

juhatavatest lausetest oli ilmne, et brigaadi liikmetel on küpsenud üksmeelne otsus järgida üllast eeskuju. Ainult aastatelt vanemad naised poetasid poolnaljatlevalt vahele: «Noored meil tragid head brigaadi tegema, aga ei tea, kuhu nad meid, vanainimesi, jätavad? Küllap vist arvavad pensionile või tagavaraväkke.»

«Ei-ei,» olid nooremad kärmed vastu vaidlema, «oleme seni üks brigaad olnud, oleme ka edaspidi. Noored ja vanad tahavad ju ometi koos kommunismi ehitada. Miks siis teie ei või kuuluda kommunistliku töö brigaadi?»

Koosolekul otsustati ühel meelel ja ühel häälel: 1. taotleda kommunistliku töö brigaadi kõrget nimetust; 2. lüpssta 1959. aastal igalt lehmalt vähemalt 3600 kg piima ja 1965. aastal 4200 kg piima; 3. kõigil brigaadi liikmetel tõsta poliitilist, erialast ja üldist haridust. Selleks korraldada üks kord nädalas poliitilise informatsiooni tunde; luua brigaadisine zootehniline õppering ja tagada selle pidev töö; uue koolireformi elluviimise ja maanoorte koolide organiseerimise puhul kuuel brigaadi liikmel asuda täiendama üldhariduslikke teadmisi; olla eeskujuks töös ja igapäevases elus, võtta aktiivselt osa ühiskondlikust tööst.

Ühisele konustusele kirjutas esimesena alla loomulikult brigadir Helene Olli ehk «Meie Leeni», nagu kaastöötajad teda kutsuvad. Kaarli karjalaut on viis ja pool aastat vana; viis ja pool aastat on siin brigadirina töötanud ka Helene Olli — Kaarli raudvara. Tema silma all (veelgi enam: tema käte all!) ja tema juhtimisel-õpetamisel kasvatati siin põhiline osa praegusest karjast, pandi alus tõuaretustööle, kavandati kindlad päevarežiimid ja söödaraatsioonid.

Helene Olli kui brigadiri tööd iseloomustab range nõudlikkus. Kui juba teha, siis teha laitmatult — see on tema põhimõte. Seda sisendab ta järjekindlalt brigaadi liikmetessegi. Kord ja puhtus, distsipliin, loomade eest hoolitsemine — see on siin eeskujulik. Kuigi brigadir tunneb-teab brigaadi iga liiget, kontrollib ta nende tööd päeva jooksul mitu korda.

«Parem karta, kui kahetseda,» on brigadiri arvamine. «Mis kontrollitud, eks see ikka kindlam!»

Nõudlikkus ja kontroll ühelt poolt, abi ja eeskuju teisalt — miks töö ei peaks siis minema ja tulemused röömustama.

Brigaadi vanim liige Alma Nurk üllatas ja röömustas sellel koosolekul kõiki teisi, eriti noori. Ta ütles: «Kuidas ma's tulen nooremate hulka tühjade kätega? Ma toon ikka kingituse kaasa.» Selle «kingituse» kirjutas ta kohustuselehele oma nime taha. Kui teised vaatasid, nägid nad arvu 4000. Alma Nurk kohustus nimelt juba tänavu saavutama oma grupi lehmade keskmiseks aastatoodanguks 4000 kg piima.

Alma Nurk on teine, kelle kohta võib öelda: Kaarli raudvara. Viis ja pool aastat on ka tema tööstaaž selles laudas. Ta elab võrdlemisi kaugel, käies päevas edasi-tagasi maha vähemalt 10 km. Ja kuigi sellepärast valutavad vahel nii selg kui ka jalad, ei või Alma sellest hoolida. Ta rühib aina edasi.

Alma Nurgal on palju elukogemusi ja tähelepanekuid. Neid ta jagab meeleldi noorematele. Eriti armastab ta seda teha hommikuti enne töö algust, seades kõike päevaks valmis.

Kui keegi noorematest pärib, et miks sa, Alma, alati esimeste hulgas pead kohal olema, sul kõige kaugemalt tulla, lööb küsitav käega: «Pikk jalg astub pika sammu, nii ma varem jõuangi.»

Lüpsja-karjatalitaja
Alma Nurk.

Teised teavad küll, et Alma Nurk peab nendest vähemalt tund aega varem tõusma, sest peale pika tee on tal kodus haige abikaasa, kelle eest tuleb hoolitseda. Samuti nõuab oma osa isiklik majapidamine. Alma Nurk tuleb toime, ei nurise; vastupidi — ta trööstib veel neidki, kes kaebavad, et ei jätku aega: «Ega päevad päälakuti ole, nad on päarakuti!»

Vanemasse generatsiooni kuulub ka Anna Mirka. Temagi võttis isiklikuks kõrgendatud kohustuseks tänavu välja lüpssta 4000 kg piima. Anna Mirka on kollektiivse töö suur pooldaja, kes elutargalt sõnab: «Toe tugevus tuleb toest, süsi süttib söest!»

Anna Mirka on brigaadi kuuluvatest lüpsjatest-karjatalitajatest seni ainus kommunist. Loomulikult on see teda muutnud teistele mõneski küsimuses nõuandjaks, toetajaks.

«Anna on meie brigadiri asetäitja poliitalal,» naljatavad noored heatahtlikult.

Kui Anna Mirka oli kirja pannud 4000 kg piima, astus

laua juurde noor lüpsja, koosoleku korteriperenaine Endla Birkholtz, ja ütles: «Anna ja Alma eeskujul mina ka — 4000!»

«Brigaadi liikmete omavaheline sotsialistlik võistlus tuleb aina kasuks,» rõõmustas brigadir. «See tiivustab!»

Aastatelt ja staažilt noorim brigaadi liige on Linda Sepenen. Kommunistliku noorena on ta alati seisnud avan-gardis ja oli nüüdki uue algatuse initsiaatoriks. Tamara Peterskajat ootavad kodus kaks last, nii et teinekord on ninaotsad vastu aknaklaasi üsna lömmi litsunud, kuid ega Tamara jäta sellepärast laudas midagi tegemata ja ei tee ka midagi ülepeakaela.

«Noorel emal on poole raskem kui teistel — pool südant jääb koju, teine pool ripub töö küljes,» ütleb ta.

Elfriede Sernovat peetakse brigaadis kõige julgemaks naiseks. Tema võttis enda hoole alla pullid ja saab nendega suurepäraselt hakkama. Jõudu ja tahet jätkub tal veel 13 lehma söötmiseks, puhastamiseks ja lüpsmiseks ning alles hiljuti täienes tema grupp kahe mullika võrra.

«Kes tööd taga ei aja, seda ajab töö taga» — on temalgi varuks vanasõna, mis ta iseloomuga nii hästi sobib.

Lüpsja-karjatalitaja
Elli Söber.

Ega Kaarli karjalauda lüpsjatest küll ühelgi maksaks karta, et töö neid hakkaks taga ajama. Nemas on ise kõik töö kannul käijad.

Elli Sõber oli aastaid maanoorte sotsialistliku võistluse parimaid. Tal on palju autasusid ja kingitusi — kõik töö eest. Viimasel ajal rühkis temast ette brigaadikaaslane kommunistlik noor Eha Arras, olles nüüd rajooni noorte lüpsjate hulgas esimese-teise koha kandidaat.

Veel kuuluvad brigaadi Aino Põldver, Johanna Hunt ja Marta Talvik.

Selline on brigaadi koosseis, kes esimesena vabariigi kolhooside lüpsjatest-karjatalitajatest püstitas võitluslipu eelseisva kõrgendiku vallutamiseks, mille nimeks on kommunistliku töö brigaad.

Arvan, et ma mitte juhuslikult ei kuulnud just selle brigaadi tööruumis keset talve kuldnoka vilistamist. See oli samal koosolekupäeval, 19. detsembril. Kuldnökk lendas avaras laudas loomade peade kohal, istus sõimedel, lösutas aknalaual päikeseviirus — ühesõnaga, oli nagu kodus. Vahetevahel vilistaski.

Kuldnökk oli sügisel kaaslastest-ränduritest pidanud tiivavigastuse pärast maha jääma. Karjatalitajad võtsid ta siis lauta kaasüüriliseks. Siin ta elas mitu kuud, kodunes. Siin oli tal soe, oli toitu ja lennuruumi.

Kevadel avati talle aknad...

Kaarli karjalauda töötajate suhtumine talvevangistuses viibivasse linnusse iseloomustab neid tabavalt.

Töötada uut moodi

Pidamistingimuste pideva parandamise ja tõuaretustöö tulemusena tunnistati «Koidu» ühismajandi veisefarm juba 1956. aastal eesti punase karja tõufarmiks. Karja koosseisu jäeti ainult täiesti rahuldavalt arenenud ja rahuldava toodanguga loomad. 1958. aastal lehma keskmiseks piimatoodanguks saada 3072 kg polnud seejuures eriti suur kunst, aga viia see aasta jooksul üldiselt 3200 kilogrammini ja Kaarli lauda osas 3600 kilogrammini — see nõuab pingutamist.

Kolhoosis on ammu suur tähtsus põldheinakasvatusel. Möödunud talvel oli lehmadele võimalik anda kolm korda rohkem põldheina kui aastat neli-viis tagasi. Koresöödakoguseid suurendati loodusliku heina, põhu ja õlgede lisa-

misega, nii et söödaratsioonis moodustas see söödaliik kuni 15 kg.

Kaarli laudas on loomade söötmine rajatud teaduslikule alusele. Uisapäisa või kobamisi siin sööta ei jagata, olgu see siis kas või harilik põhki. Kui palju üks või teine lehm sööta saab, see oleneb toodangust ja kehakaalust. Seejuures koostatakse söödaratsioonid igas dekaadis. Pärast seda, kui asuti võitlema kommunistliku töö brigaadi nimetuse saamise eest, jõuti välja individuaalsete ratsioonideni, kusjuures aluseks võetakse kaks põhitegurit: lehma päevane piimatoodang ja kehakaal.

Toome näiteks lüpsja-karjatalitaja Marta Talviku lüpsigruppi kuuluva lehma Betti päevase söödaratsiooni märtsikuu esimeses ja viimases dekaadis. Betti kehakaal on 480 kg. Ta on poeginud kaheksal korral. Piima andis Betti veebruarikuus päevas keskmiselt 22—24 liitrit. Betti söödaratsioon 1.—10. märtsini 1959. aastal: kombineeritud jõusööta — 3 kg, puuvillakooke — 2 kg, kartuleid — 4 kg, põldheina — 8 kg, põhku — 2 kg. Kokku sai Betti seega ööpäevas ligi 11 söötühikut, sellest kulus elatussöödaks 5 söötühikut.

Pärast eespool toodud ratsiooni rakendamist tõusis Betti piimatoodang. Ta hakkas nüüd päevas järjekindlalt andma 25 ja rohkem liitrit piima.

Betti söödaratsioon märtsikuu viimaseks dekaadiks oli: kombineeritud jõusööta — 4 kg, puuvillakooke — 2 kg, kartuleid — 6 kg, põldheina — 10 kg, põhku — 2 kg.

Muudatused ratsioonis tehti selleks, et säilitada lehmal vähemalt veerandsajaliitrine päevatoodang ja seda veelgi suurendada. Täiendused õigustasid end: Betti piimatoodang muutus stabiilseks, ulatudes iga päev üle 25 liitri.

Pärast 1. aprilli hakati Bettile andma päevas 4 kg kombineeritud jõusööda asemel 3 kg jahu. Piimatoodang jäi endiselt 25—26 ja mõnel päeval 27 liitri piiridesse.

Söödaratsiooni koostamise põhimõtted Kaarli laudas on üldiselt järgmised: koresööta saab iga lehm, vastavalt toodangule ja kaalule, päevas 8,5—15 kg, kusjuures põhk moodustab sellest kogusest 4,5—5 kg; 6 kg kartuleid antakse nendele lehmadele, kelle päevane piimatoodang on vähemalt 9 liitrit. Kõrgetoodangulistele lehmadele antakse kartuleid arvestusega: kolme liitri piima kohta üks kg kartuleid. Puuvillakooke antakse lehmadele, kelle toodang on päevas vähemalt 5 liitrit. Lehmad, kes annavad vähem

piima, kooke ei saa. Kombineeritud jõusööta saavad kõik lehmad. Jõusööda annus suureneb päevalüpsi suurenemisega.

1. aprillil anti lehmadele näiteks järgmised kogused kombineeritud jõusööta ja puuvillakooke: lehmadele, kelle päevane piimatoodang oli 1—5 liitrit, 1,5 kg kombineeritud jõusööta; lehmadele, kelle päevane piimatoodang oli 5—9 liitrit, 1,7 kg kombineeritud jõusööta ja 0,8 kg puuvillakooke; lehmadele, kelle päevane piimatoodang oli 9—15 liitrit, 2,3 kg kombineeritud jõusööta ja 1,2 kg puuvillakooke; lehmadele, kelle päevane piimatoodang oli 15—19 liitrit, 2,5 kg kombineeritud jõusööta ja 1,5 kg puuvillakooke, lehmadele, kelle päevane piimatoodang oli 19—20 liitrit, 3 kg kombineeritud jõusööta ja 2 kg puuvillakooke.

Kinnised lehmad ega mullikad puuvillakooke ei saa. Nende söödaratsioon sisaldab 1,5 kg kombineeritud jõusööta. Samuti ei saa kinnised lehmad ja mullikad kartuleid.

Pullide söödaratsioonis on ette nähtud 8 kg põldheina, 2 kg põhku, 2,5 kg õlgi ja 2 kg kombineeritud jõusööta. Vasikad saavad peale täispiima või kooritud piima veel keskmiselt 1,5 kg niiduheina ja 0,2 kg jahu.

Silo sel talvel Kaarli brigaadis ei olnud. Miks? Aga lihtsalt sellepärast, et «Koidu» ühismajandis pöörati seni väga vähe tähelepanu silo valmistamisele. Kolhoosi juhatuse liikmed, brigadirid ja spetsialistid ei hinnanud silo kui mahlaka sööda suurt väärtust ja asendamatumust. Silo puudumist püüti talveperioodil katta kartulitega. Kas see on aga õige? Muidugi mitte, sest, esiteks, kartul on silost kallim. Arvestused näitavad, et iga söötühik kartulitest läheb majandile maksma kaks korda rohkem kui seda maksaks silo söötühik. Järelikult on nendes kolhoosides ja brigaadides, kus silo asemel kasutatakse kartuleid, piima omahind kõrgem. Teiseks, rahvamajanduslikult pole silo asendamine kartulitega õigustatud ka selle poolest, et kartulitega on kõigepealt vaja täielikult varustada elanikkond ja toiduainetetööstus.

Seepärast võtsid «Koidu» kolhoosi juhatuse ja põllumajanduse spetsialistid tänavu kevadel tõsiselt revideerimisele senised seisukohad ja heitsid jäädavalt nurka alahindava suhtumise silosse. 1959. aastal külvati «Koidu» kolhoosis silokultuure juba 57,9 hektarile, mis aitab tun-

duvalt parandada loomade varustamist mahlakate sööta-
dega ka Kaarli karjalaudas ja see omakorda kergendab
õilsa eesmärgi eest võitleva brigaadi liikmetel kõrgenda-
tud kohustuste täitmist.

Kuid silo valmistamise osas on «Koidu» rahval siiski
veel palju õppida naabritelt. Teistes ümbruskonna kolhoo-
sides varutakse silosööta hoopis rohkem.

Kultuurkarjamaad suvel ja silo talvel — need on kaks
asendamatu tegurit piima omahinna alandamiseks. Toota
aga piima võimalikult odavamini, see peab olema iga
majandi ja iga lüpsja-karjatalitaja, eeskätt iga kommu-
nistliku töö brigaadi üks peamisi ülesandeid.

Tänavu esmakordselt töötati Kaarli brigaadis välja ka
suvise söödaratsiooni alused. Põhisööda annab suvel kar-
jamaarohi, millele lisandub etteniidetult kas ristikhein või
segatis. Viimaseid võeti ratsiooni 30—40 kg päevas. Sõl-
tuvalt toodangust saavad lehmad ka suveperioodil päevas
1—1,5 kg jõusööta.

Kultuurkopleid oli Kaarli brigaadile seni eraldatud
43 ha. Sellest ei piisanud. Tänavu kevadel tarastati veel
16 ha ulatuses kolmanda aasta ristikupõlde ja viidi seal
läbi hädavajalikud pealtparandustööd. Nüüd on iga lehma
kohta kultuurkopleid juba umbes 0,4 ha.

Et katta puuduv osa suvisest söödabilansist, koostati
brigaadi ja ühismajandi juhatuse ühise tööga täiendava
haljaskonveieri plaan.

Rajatava haljaskonveieri koostamisel peeti silmas
kolme põhilist perioodi: kevadist siirdeperioodi, suve-
perioodi ja sügisest siirdeperioodi.

Peamiseks lüliks täiendavas haljaskonveieris on põld-
hein. Põldheina eraldati lisasöödaks 26 ha. Seda jätkus
umbes juuni lõpuni. Seejuures oli etteniidetava põldheina
haljasmassiks arvestatud keskmiselt 180—200 tsentnerit
hektarilt.

Otsustava tähtsusega lülina planeeriti haljaskonveie-
risse segatis. Segatist külvati kevadel kolmel erineval ajal,
mis võimaldab selle haljassööda kasutamist pikema
perioodi vältel. Söötmine algas juuli algul ja kestab sep-
tembrini. Samuti nagu põldheina, antakse ka segatist leh-
madele päevas 30—40 kg. Kokku külvati segatist Kaarli
lauda tarbeks 20 ha.

Viimaseks lüliks võeti söödakapsas, millist Kaarli bri-
gaadi kasutada, vastavalt plaanile, on 12 ha (mullu 8 ha).

Iga-aastased söödakapsa hektarisaagid on olnud umbes 300-tsentnerised. Tänavu loodetakse saada rohkem, kuna brigaadi iga liige kohustus kapsapõldude hoolitsemisel põllundusbrigaadile appi minema. Seda tehakse põhitööst vabal ajal. Järelikult võib arvestada, et septembris-oktoobris ja osaliselt isegi novembris jätkub loomadele ette anda söödakapsast, seda «kuldaväärt» sööta, nagu ütlevad talitajad ise.

Söödakapsas on üheks teguriks, mis aitab sügisesest siirdeperioodist nii üle saada, et ei esineks toodangu nime-tamisväärset langust.

Brigaadile eraldati peale selle 70 hektarit ristikupõlde, kust lehmadele võib suve teisel poolel ette niita ädalat.

Tõsiselt tunnevad karjatalitajad muret selle üle, et tänavu ei planeeritud haljasrukist loomadele etteniitmi-seks vajalikul määral. Kevadine siirdeperiood oli seetõttu raskemaks etapiks võitluses piimatoodangu aastaplaani täitmise eest. 1960. aastaks planeeriti aga juba 28 ha rukki eraldamine haljassöödaks.

Suvine lisahaljassööt antakse loomadele ette kaks korda päevas: enne lõunast lüpsi ja õhtul. Haljassööda veavad ette karjamehed, milleks nende käsutusse eraldati üks veoauto. Sööt pannakse laudas mitmesse hunnikusse, kust talitajad selle loomadele ette tõstavad.

Karjamaal viibivad loomad keskmiselt 10—11 tundi ööpäevas. Pärast jaanipäeva rakendati öist karjatamist.

Karjamaal hoiavad-valvavad loomi karjane ja järjekorras iga päev üks lüpsja-karjatalitaja. Kuigi kari viibib koplites, on elu näidanud, et inimeste juuresolek on tarvilik.

Brigadir ütleb karja suviste söötmissplaanide kohta järgmist: «Eelmiste aastate kogemusi arvestades rajasime sel suvel loomade söötmise suurel hulgal lisahaljassöötade tootmisele. Vajadused arvestasime ühiselt välja, kontrollisime koos esimehe sm. Rohtlaga ja esitasime ühismajandi juhatusele plaani võtmiseks.»

«Koidu» kolhoosi juhatuse liikmed eesotsas esimehe Arnold Rohtlaga mõistavad, et võetud kõrgendatud sotsialistlike kohustuste täitmise organiseerimisel on nendel vastutusrikas osa — luua tulemusrikkaks tööks vastavad tingimused. Viimaste loomine ei seisa aga sugugi ainult söödaküsimuste lahendamises. Kolhoosi juhatuse abiga lahendati Kaarli ja teistes karjalautades edukalt palju

muidki küsimusi, nagu näiteks: lüpsjate-karjatalitajate käsutusse anti autod loomadele karjamaale joogivee vedamiseks, lauta ehitati automaatjootmiseade, muretseti lüpsmasin, organiseeriti sõnniku igapäevane põllulevedu, et lautade ümber ei kuhjuks sõnnikulaviine. Sõnniku veab laudast põllule patareisse karjamees. Karjameeste töö on Kaarli laudas korraldatud kahes vahetuses. Tähendab — tingimused tööks on loodud soodsad.

Lüpsjad-karjatalitajad kasutavad tingimusi heapere-mehelikult. Sisenedes Kaarli karjalauta, pead tunnistama, et ega sa pole mitte päris tavalises laudas. Aknad säravad puhtusest — ei ainsatki ämblikuvõrku! Põrandale on vahe-käikudesse riputatud saepuru. Õhk pole üldse umbne, ehkki ruumis on poolteisesaja-pealine kari. Loomade puh-tuses ei tarvitse kaheldagi.

On see siin alati nii olnud? Sellele küsimusele vastab ühismajandi esimees Arnold Rohtla: «Ega Kaarli naiste hoolikuse üle millalgi eriti nuriseda võinud, kuid viimas-tel kuudel on nad veelgi hoolsamad. Kohe näha, et tahe-takse tõsiselt saada kommunistliku töö brigaadiks!»

Lüpsjad-karjatalitajad tulid siin heale mõttele: lisaks igapäevasele puhastusele viia üks kord nädalas läbi suur-puhastus. Suurpuhastuse päevadeks kuulutati kõik reeded. Nendel päevadel ei heideta «armu» akendele ega ustele, seintele ega lagedele, söimedest ja joogikünadest, jahukas-tidest, kaalust ja lüpspinkidest rääkimata. Igal pool pühi-takse ja küüritakse. Lapid ja luuad aina välguvad.

Söötmis- ja pidamistingimused etendavad olulist osa produktiivsuse suurendamisel. Väga tähtis osa on siin ini-mestel. Inimeste — lüpsjate-karjatalitajate — tööst oleneb edasimineku tempo.

Kaarli lauda rahvas töötab iga päev kindla kava järgi. Talvel on lüpsjate-karjatalitajate päeva-kava järgmine:

kell 5.00— 6.00 — lüpsmine	kell 13.30—18.00 — vaheaeg
kell 6.00— 8.00 — söötmine	kell 18.00—19.30 — söötmine
kell 8.00— 9.30 — puhastamine	kell 19.30—20.00 — puhastamine
kell 9.30—12.30 — vaheaeg	kell 20.00—21.00 — lüpsmine
kell 12.30—13.30 — lüpsmine	kell 21.00— 4.30 — öörahu

Söödad antakse ette kindlas järjekorras: esiteks jõusööt, siis kartul, hein, põhk, õled. Hommikusel söötmisel lisa-takse jõusööda hulka supilusikatäis soola, õhtul segatakse jõusööta paras peotäis söödakriiti.

Suveks kehtestati järgmine päevakava:

kell 4.00—6.00 — lüpsmine	kell 12.30—14.30 — lüpsmine
kell 6.00—6.15 — jõusööda andmine	kell 14.30—15.00 — vaheaeg
kell 6.15—11.00 — kari koplites	kell 15.00—21.00 — kari koplites
kell 11.00—12.30 — lisahaljassööda andmine laudas	kell 21.00—23.00 — lüpsmine (lehmad söövad samal ajal neile etteantud lisahaljassööta)

Öise karjatamise perioodil eespool toodud päevakava loomulikult muutub, kuid nii suvel kui ka talvel ei ulatu lüpsjate-karjatalitajate tööpäev laudas üle 8,5 tunni.

Hoogne on üksikute lüpsjate-karjatalitajate vaheline sotsialistlik võistlus. Selle aluseks on vastavalt iga lüpsja lehmadegrupi toodangule välja töötatud ja kinnistatud piima väljalüpsi plaan. Kokkuvõtted tehakse iga kümne päeva järel ja pannakse tahvlile välja.

Brigaadi tootmisnõupidamistel arutatakse tihti võistluse käiku. Igapäevast abi paremate tulemuste saavutamiseks ei keela üksteisele keegi.

Oodatud külaliseks laudas on kolhoosi tunnustatud lüpsimeister, sotsialistliku töö kangeline Pelageja Järvekülge. Temal on, millest kaastöötajatele kõnelda, mida õpetada ja edasi anda. Näiteks päevakavade koostamisel võeti eeskujuks P. Järvekülge isiklik päevakava. Pelageja Järvekülge on samal ajal brigaadi parimate tugevaim võistleja, kelle kohustuseks on käesoleval aastal igalt lehmalt välja lüpssta 5000 liitrit piima.

Et tõsta inimeste materiaalselt huvitatust plaanide ja kohustuste täitmise ja ületamise vastu, on «Koidus» sisse viidud preemiasüsteem. Talitaja, kes saab aastas tema lehmadegrupi igalt lehmalt vähem kui 2500 liitrit piima, jääb preemiast ilma. Preemiat hakkavad saama kõik lüpsjad-karjatalitajad, kes on viinud lehmade keskmise toodangu vähemalt 2500 liitrini.

Rakendatavast preemiasüsteemist annab selgema ülevaate allpool toodud tabel.

Lehmade piimatoodangu plaan (liitrites)	Mitu protsenti üleplaaniliselt toodetud piimast läheb talitajale preemiaks
2500—3000	15
3000—3500	20
3500—4000	25
üle 4000	30

Harilikult võtavad talitajad piima asemel välja raha, arvestusega üks liiter piima = 1 rubla 26 kopikaga. Mullu said üleplaanilise toodangu eest kõige rohkem preemiat Alma Nurk ja Elli Sõber.

Praegu peetakse kolhoosi juhatuses plaane, kuidas kehtestada selline preemiasüsteem, mille aluseks on võetud ühe tsentneri piima tootmiseks kulutatud söötade hulk. Seatalitajate osas on preemiasüsteem rangelt rajatud kulutatud söötade ja juurdekasvu baasile ning õigustab end igati. Eks vanasõnagi väida: kuidas töö, nõnda palk.

Kaarli lauda lüpsjad-karjatalitajad on alati hästi töötanud ja hästi teeninud. 1958. aastal töötas brigadir Helene Olli välja 600 normipäeva, mille eest ta sai 6000 rubla raha ja 1,2 tonni teravilja. Lüpsja-karjatalitaja Elfriede Sernova keskmiseks töötasuks kuus kujunes möödunud aastal 1004 rubla ja peale selle veel preemia. Tema töökaaslase Endla Birkholtzi kuutöötasu oli 916 rubla.

Tänavu tahetakse töötada veelgi paremini. Tähendab, tõuseb töötasugi. Kaarli karjalauda brigaadi põhitöötasu arvestatakse järgmiselt: iga 100 liitri lüpsstud piima eest arvestatakse suvel 1,1 normipäeva, talvel 1,6 normipäeva. Suvine tööhinne on madalam sellepärast, et siis kasutatakse masinalüpsi. Iga lehma hooldamise eest talvel (7 kuud) arvestatakse 0,7 normipäeva kuus. Suvekuudel hooldamistasu ei maksta. Selle arvel saab tasu karjane, kes viibib päevast päeva lehmade juures, kui need käivad koplites. Iga vasika sünni eest arvestatakse talitajale kaks normipäeva, vasika kahenädalase hooldamise eest neli normipäeva.

Seda kõike arvestades kujuneb näiteks lüpsja-karjatalitaja Anna Mirka töötasu 1959. aastal järgmiseks: planeeritud piimatoodangu tootmise eest 756 normipäeva. A. Mirka lüpsigrupi aastatoodanguks on planeeritud 60 tonni piima, sellest talvel 24 tonni ja suvel 36 tonni. Talvel lüpsstud piima eest saab ta 360 normipäeva, suvel 396 normipäeva. A. Mirka hooldada on 15 lehma. Nende hooldamise tasu on seitsme kuu eest 73,5 normipäeva. Vasikate sünni ja hooldamise eest loodab sm. Mirka saada 75 normipäeva.

Seega töötab Anna Mirka aastas välja 904,5 normipäeva. Rahaliseks tasuks ümberarvestatult saab ta nende normipäevade katteks 13 567,5 rubla ehk kuus keskmiselt 1130 rubla. Sellele lisandub preemia.

Kuigi lüpsjate töötasud on täiesti korralikud, ei suudeta

Lüpsja-karjatalitaja kommunist Anna Mirka.

otseselt hüvitada siiski iga nende sammu. Ja see pole ka nii mõeldud. Kommunistliku töö kollektiivi nime taotlev brigaad ei tööta eeskujulikult eeskätt mitte sellepärast, et tubli töö toob kaasa vastava rikkaliku tasu, vaid sellepärast, et anda oma parim seitseaastaku suurte ülesannete ennetähtaegseks täitmiseks. Brigadi liikmed ei pinguta jõudu ainult selle nimel, et isiklikult rohkem saada. Nad on väga hästi teadlikud, et osa nende tööst läheb ühiskonnale, läheb selle ühiskondliku korra kiiremaks ülesehitamiseks, mille nime nad oma brigadile püüavad kätte võita.

On arusaadav, et kuigi Kaarli lauda lüpsjad-karjatalitajad on koondunud ühte brigadi ja ühiselt töötavad, on igaühel neist oma erinevad töövõtted ja -viisid. Brigadir õpib neid tundma, analüüsib ja kontrollib. Paremad individuaalsed võtted hiljem üldistatakse, võetakse üle kogu brigadi poolt.

Elli Sõber kasutab juba aastaid käsitsi lüpsmisel niinimetatud pigistuslüpsi. See on tugev, energiline lüpsmisviis. E. Sõbra eeskujul hakkasid teised brigadi nooremad

liikmed samuti kasutama pigistuslüpsi tehnikat. Mõned eakamad lüpsjad on aga seni truuks jäänud teisele lüpsmisviisile — venituslüpsile.

Vanemate lüpsjate kogemuste põhjal kasutatakse Kaarli laudas praegu lüpsmisel allpool toodud järjekorda: udara pesemine ja kuivatamine (pesemine toimub sooja veega); udara masseerimine; lüpsmine; masseerimine.

Aprilli lõpust novembrini lüpstakse masina abil, talvekuudel, kui piima saab vähem, vahel ka käsitsi. Kuid ka masinalüpsile eelneb udara pesemine ja masseerimine. Käsitsi tehakse järellüpsi ja järelmassaaži.

Eespool öeldust ei või teha ekslikku järeldust, nagu oleks võistlus kommunistliku töö brigaadi nimetuse saamiseks kaasa toonud ainult uusi kohustusi, rohkem tööd ja võib-olla isegi pikema tööpäeva. Sellise järelduse tegemiseks näib esialgu küll põhjustki olevat, sest eks me tea, et mida suuremad ülesanded ja kõrgemad kohustused, seda pingesamalt tuleb töötada. Ent ärgem unustagem siinjuures peamist — kommunistliku töö brigaad on uue, kõrgema tööviljakusega brigaad.

Kaarli lauda brigaadi kohustused on suuremad kui ühelgi teisel karjabrigaadil kogu rajoonis. Kuid füüsiline töömaht on siin isegi väiksem ja tööpäev mõnevõrra lühem teistest brigaadidest. Seda on saavutatud kõrgema tööviljakusega. Tööviljakus on Kaarli laudas pidevalt tõusnud. Selle tõusu on taganud: söötade ettevedamise mehhaniseerimine, automaatjootmine ja masinalüps. Endastmõistetavalt ei kutsu tööviljakuse tõusu esile näiteks lüpsimasina lihtne ülesseadmine, vaid selle oskuslik käsitsemine lüpsjate-karjatalitajate poolt. Sellepärast on töö siin korraldatud nii, et uue tehnika käsitemise oskuse omandamine kuulub iga töötaja esimeste kohustuste hulka.

Tööviljakuse edasine tõstmine on lahendatav uute kogemuste ja töövõtete omandamisega ning juurutamisega. Kogemusi hangitakse kirjandusest ja ajakirjandusest, neid võetakse üksteiselt üle, õpitakse sotsialistliku töö kangelselt P. Järveküljelt ning teistelt kodukolhoosi või naaberkolhooside eesrindlastelt.

Brigaadi liikmete tööajad on määratud arvestusega, et igaüks saaks regulaarselt vabu päevi. Samuti on ette nähtud iga-aastane puhkus.

Ega Linda Seppenen asjata ei kirjutanud vihikusse: «Seedekoefitsient näitab, mitu protsenti söödast seedub. Ristikheina seedekoefitsiendiks on 61,3%.

Koresööda mehaaniline purustamine ei soodusta seeduvust, keemiline töötlemine aga küll.»

Linda varem ei teadnud seda. Nüüd teab. Õppis.

Kaarli lauda lüpsjad-karjatalitajad mõistavad, et kui tahad hästi töötada, pead palju teadma, ja et kommunismi aktiivne ehitaja saad olla vaid siis, kui ei säästa jõudu nii töös kui ka teadmiste täiendamisel.

Erialaseid teadmisi täiendavad lüpsjad brigaadisiseses zootehnilises õpperingis. Ring alustas tööd käesoleval aastal.

1959. aastaks on zootehnilise õpperingi plaanis järgmised teemad: põllumajandusloomade söötmine; söötade koostis ja toiteväärtus; valiksöötmine; vitamiinide ja mineraalainete osatähtsus söödaratsioonis; loomade söötmine tiinuse lõpp-perioodil ja pärast poegimist; loomade söötmine siirdeperioodil; looma abistamine poegimisel; vasikate jootmine ja pidamine; loomatervishoiu küsimusi; veiste kunstlik seemendus; jootmise tähtsusest; õige päeva-režiimi osa piimatoodangu suurendamisel.

Õppused toimuvad kord kuus. Igal õppusel töötatakse läbi üks teema.

Õppuste vaheajal loevad lüpsjad kirjandust, mida ringi juhataja ühe või teise teema osas soovitab. Loevad ja teevad väljavõtteid, mõtlevad ja peavad meeles. Järgmisel õppusel korratakse ühiselt õpitut. Ringi juhataja küsib ja kontrollib, täpsustab ja täiendab. Kuna õpperingist osavõtjad on ühiste huvidega ühe ala inimesed, siis areneb küsimuste üle elav vestlus. Igaühel on ju omad tähelepanekud ja kogemused — miks neid mitte teaduse ja raamatutarkuse varal kontrollida, miks mitte vaielda ja vaadata, kuidas töökaaslane ühest või teisest asjast aru on saanud, missuguseid järeldusi ta teeb.

Õpperingi õppuste päevakord on harilikult selline: vestlus eelmise teema kohta; ettekanne uuest teemast; küsimused-vastused; läbitöötamisele tuleva kirjanduse soovitamise ja arutamine.

Põhiline on muidugi iseseisev töö raamatuga. Vähe on sellest, mida suudetakse läbi võtta õppusel; suurem osa

Lüpsja-karjatalitaja
kommunistlik noor
Linda Seppenen.

tarkustest tuleb omandada kodus raamatutest. Peamiselt kasutatakse zootehnilistele õpperingidele soovitatud õpikuid.

Tihti juhib õpperingi juhataja tähelepanu mõnele huvitavale ja vajalikule ajalehe- või ajakirjaartiklile, milles eesrindlased jagavad oma kogemusi. Vajalikke lehenumbreid säilitatakse, et edaspidigi oleks neid võimalik kasutada.

Poliitilisi teadmisi täiendatakse loengute ja ettekannete kuulamisega, ajalehtede ühise lugemise ja arutamisega. Parimaks võrmiks selles osas on siiski kujunenud poliitiliste informatsioonide iganädalane korraldamine.

Poliitiliste informatsioonide süstemaatiline läbiviimine nõuab samuti kindlat plaani. 1959. aastal on juba kuulatud ja kuulatakse edaspidi päevasündmuste kõrval järgmisi teemasid: 1. Sotsialismi täielik ja lõplik võit NSV Liidus kui nõukogude rahva ülisuur saavutus; 2. Sotsialismi printsiipide igakülgne kindlustamine ja arendamine kui kommunistliku ühiskonna kõrgemasse faasi ülemineku tähtis tingimus; 3. V. I. Lenin — Nõukogude riigi ja kommunistliku partei rajaja; 4. Miks tähistatakse esimest maid ülemaailmse töörahva pühana? Rahvahulkade võitlus rahu eest; 5. Kommunistliku ühiskonna hoogsa ehitamise peri-

oodi põhijooned ja peamised ülesanded; 6. Kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomine, sotsialistlike tootlike jõudude uus võimas tõus kui meie maa majanduse arendamise peamine ülesanne. Seitsme aasta plaan kui otsustava tähtsusega samm kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomisel; 7. Arenenumate kapitalistlike maade tootmistaseme ületamine ja neist tunduvalt kõrgema töövõime tagamine on NSV Liidus kommunismi ülesehitamise tähtis tingimus; 8. Sotsialistliku omanduse kahe vormi lähenemine ning linna ja maa vaheliste oluliste erinevuste ületamine; 9. Meie maa majandusliku potentsiaali tugevdamine ja tööraha materiaalse heaolu ning kultuuritaseme tõus. Materiaalse huvi leninliku printsiibi igakülgne ärakasutamine. Ühiskonna heaks tehtava töö moraalsete stiimulite osatähtsuse suurenemine; 10. Nõukogude sotsialistliku korra edasine kindlustamine, nõukogude rahva ühtsuse tugevdamine, demokraatia edasiarenemine ning laiade rahvahulkade aktiivsuse ja omaalgatuse tõus kommunistliku ühiskonna ehitamisel; 11. Tööliste ja talupoegade liidu ning nõukogude rahvaste sõpruse edasine tugevdamine, nõukogude patriotismi arenemine; 12. Rahvas kui ajaloo looja ning ühiskondliku progressi peamine jõud. Kommunistliku ühiskonna ülesehitamine kui paljumiljoniliste masside kollektiivse loomingu tulemus; 13. Partei organiseeriva ja kasvatusliku osa kasv kommunismi ehitamise protsessis.

Zootehnilist õppust viiakse läbi kolhoosi spetsialistide ja Mustla veterinaarjaoskonna jõududega. Poliitilistest pävasündmustest vestlevad lüpsjatega-karjatalitajatega kolhoosi esimees, EKP Keskkomitee liige ja Eesti NSV Ülemnõukogu saadik Arnold Rohtla, partei-algorganisatsiooni sekretär Anna Sinimägi, komsomoli-algorganisatsiooni sekretär Linda Sults, kommunistid Viktor Jürgenson ja Johannes Lips, külanõukogu esimees kommunist Salme Rõõm, Mustla Linna TSN Täitevkomitee esimees kommunist Karl Kalja, EKP Viljandi Rajoonikomitee instruktor Anatoli Sõtšov ja EKP Viljandi Rajoonikomitee lektor Heino Kalda. Ulatuslikumate ettekannetega esinevad (vastavalt eespool toodud plaanile) partei rajoonikomitee vastutavad töötajad ning Eesti NSV Poliitiliste ja Teadus-alaste Teadmiste Levitamise Ühingu rajooniosakonna lektorid. Kevadel käis lüpsjatega-karjatalitajatega vestlemas näiteks sm. Leede Eesti NSV Teaduste Akadeemiast.

Millalgi varem pole lüpsjad-karjatalitajad nii järjekindlalt ja nii suure tõsidusega õppinud. Et nad seda praegu aga teevad, see on üsna loomulik, sest tahta uut moodi elada ja töötada — see nõuab palju teadmisi. Kommunistliku ühiskonna ehitaja ei saa olla kitsa silmaringiga inimene.

Peab ausalt tunnistama, et üks selle õppimisega ole ka omajagu raskusi. Päevad on niikuinii tööd ja toimetusi täis — leia nüüd veel aega ja tahtmist ettekandeid kuulata ja raamatu taga istuda. Kuid kollektiivi abiga saavad üksikud sellised töötajad käegaloomise mõtetest üle ja pingutavad. Tahet ja tublidust on samuti vaja kasvatada.

Kuid kasu erialaste ja poliitiliste teadmiste täiendamisest võib juba praegu märgata.

Mustla veterinaarjaoskonna töötajad jutustavad: «Varem kutsuti meid välja iga tühisema juhtumi pärast. Viimasel ajal seda enam ei esine. Lüpsjate-karjatalitajate teadmised aitavad taolisi juhtumeid kas ennetada-vältida või siis omal jõul likvideerida.»

Teine näide: Kui asuti võitlema kommunistliku töö brigaadi nimetuse eest, kõneldi palju sellest, kuidas edaspidi jääb sotsialistliku võistlusega. Kas on tarvidus seda veel organiseerida või ei?

Poliitilise informatsiooni tundides selgitati seda küsimust. Nüüd teavad kõik lüpsjad-karjatalitajad, et sotsialistlik võistlus oli selleks baasiks, millel arenesid välja töötajate loominguiline initsiatiiv, kollektiivsus ja ka liikumine kommunistliku töösse- ja ellusuhtumise eest. Võistlus kommunistliku töö kollektiivi nimetuse saamiseks võrsub sotsialistlikust võistlusest, ta on sotsialistliku võistluse edasiarendamine, selle uus, kvalitatiivselt kõrgem vorm.

«Tänu poliitilise informatsiooni tundidele sai meile selgeks, missugune on seos kommunistliku töö brigaadi liikumise ja sotsialistliku võistluse vahel,» ütlevad brigaadi liikmed. «Muidu, kes teab, oleksime kaua veel kõhelnud, kuidas talitada.»

Kaarli karjalauda lüpsjad-karjatalitajad, taotledes kommunistliku töö brigaadi nime, pole astunud sotsialistlikust võistlusest välja, vaid, vastupidi, on muutunud selle avan gardiks. Võistluse uues vormis on brigaadi perel võimalik end kontrollida ja muuta võetud kohustused oma elu endastmõistetavaiks reegleiks.

Üheks kohustuseks oli, kui asuti taotlema kommunistliku

Brigadir Helene Olli ja partei-algorganisatsiooni sekretär Anna Sinimägi peavad nõu, kuidas hakata läbi viima poliitilise informatsiooni tunde.

töö kollektiivi nime, et maanoorte koolide avamise korral asuvad kuus brigaadi liiget täiendama üldhariduslikke teadmisi. Selle kohustuse osas tegi elu tugevaid korrektiive.

Brigaadi liikmed hakkasid õige pea arutama: «Kas tegime õigesti, kui võtsime kohustuseks, et ainult kuus meie hulgast asuvad täiendama üldist haridust? Aga kuhu jäävad teised? Kas nendele pole vaja uusi teadmisi ja oskusi?»

Vastus kerkinud küsimustele võis ja sai olla vaid selline: «Üldhariduslikke teadmisi on vaja täiendada kõigil.» Niiviisi see kohustus ka hiljem sõnastati.

Kuid ega asi sellega veel lõppenud. Süvenedes üha rohkem kommunistliku liikumise olemusse, sai brigaadi liikmetele varsti selgeks, et ei ole õige lükata üldhariduslike teadmiste täiendamist edasi kuni maanoorte kooli avamiseni. Õppimine koolis pole ju ainuke võimalus oma hariduse ja kvalifikatsiooni tõstmiseks. Mida aga praktiliselt

siiski teha? Kas piirduda individuaalse õppetööga üldiste teadmiste täiendamiseks või leida mõni teine vorm.

Peeti nõu partei- ja komsomoliorganisatsiooni liikmete ja sekretäridega.

Otsustati selles suhtes edasi minna kahte teed: asuda kohe iseseisvale üldhariduslike teadmiste täiendamisele; sügiseks aga ette valmistada kolhoosi oma kultuurikooli loomine, kus hakkaksid õppima ka kõik Kaarli brigaadi liikmed.

Viimane on meie kolhooside tingimustes uus õppevorm. Organiseeritavas kultuurikoolis on kavatsus täiendada teadmisi õige mitmel alal. Loenguid kuulatakse põllunduse ja loomakasvatuse alalt, tervihoiu küsimustes, kultuursest käitumisest, kodukaunistamisest, kirjandusest ja kunstist, kommunistlikust tööst ja moraalist, nõukogude patriotismist ja proletaarsest internatsionalismist jne.

«Koidu» kolhoosi kultuurikooli õppekava töötatakse detailselt välja 1. septembriks. Selleks on loodud vastav komisjon, kuhu kolhoosnikute eneste kõrval kuuluvad partei- ja komsomoli rajoonikomitee, rajooni täitevkomitee haridus-, tervishoiu- ja kultuuriosakonna, põllumajanduse inspeksiooni, rajooniajalehe toimetuse ja Mustla keskkooli esindajad. Lektoritena hakkavad töötama Mustla keskkooli õpetajad ja mõned seltsimehed rajoonikeskusest.

Kolhoosnikutele korraldatakse kultuurikoolis õppusi plaani kohaselt kaks korda kuus. Loengute kõrval on ette nähtud seminariõppused, kontrolltööd, õppekäigud, mitmesugused praktilised katsed jm.

Elada uut moodi

«Nüüd sulisevad veed ja veed,
ööd nendest helisevad.

Ja mööda märga, röömsat teed
me juurde tõttab kevad.»¹

Raamat sulgus. Lugeja tundis, et luuletaja oleks need read otsekui tema jaoks kirjutanud. Sama rahutus, mis kajas vastu värssidest, tuikas ka temas...

Endla Birkholtz armastab lugeda luuletusi. «Nendes on

¹ D. V a a r a n d i, Luuletused. Tallinn, 1956, lk. 135.

palju ilu. Elu ja ilu sobivad aga nii hästi! «... ööd nendest helisevad...» kordas ta mõttes.

Nende helisevate ööde pärast esimesed pahandused juhtusidki... Tüdrukud ei mallanud magada, jalutati peaaegu hommikuni, kuulati ööbikuid, imetleti toomingate valendavaid õisi. Järgmisel päeval kippus uni silmi sulgema ja käed ei käinud tavalise kärmusega.

Brigadir ja kommunistlikud noored kutsusid kokku järjekordse brigaadi tootmisnõupidamise. Seal sai selgeks kõigile, et igaks ajaks peab olema oma aeg. Toomingate ja ööbikute vastu pole kellelgi midagi, kuid nende imetlemine ei või kahjuks tulla tööle. Ühiselt selline otsus langeb ja ühiselt seda täideti.

Üks nägusamatest brigaadi neidudest ei suutnud ega suutnud kindlalt otsustada, missugune kolhoosi tublimatest noormeestest talle kõige rohkem meeldib. Jalutas kord ühega, kord teisega, naeratas kolmandale, külla kutsus koguni neljanda. Rahvas aga rääkima: näe, kus tüdruk, kurameerib poole külga.

Teised brigaadi liikmed astusid tragilt vahele. Töökaaslane võeti omavahel päris korralikult käsile.

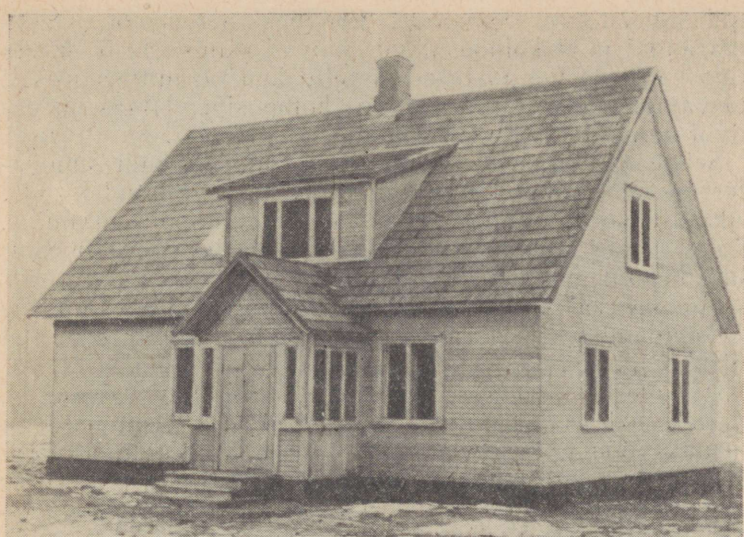
Too aga ajas vastu: «See mu isiklik asi. Tahan, käin Jaaniga, tahan, käin Juhaniga.»

Teised ei jätnud enne, kui ta siiski mõistis, et kui oled otsustanud käituda kommunistlikult, pead hoopis resoluutsemalt suhtuma ka sõprade valikusse ja mitte andma põhjust õigustatud etteheideteks. Ning nüüd ei või enam keegi näpuga näidata.

Ühe omavahelise jutuajamise tulemuseks oli see, et üks brigaadi liikmetest solvus ilma erilise põhjusega. Keeras selja ja läks minema. Solvumist esines varemgi. Siis reageeriti sellele nii, et teised ei teinud solvunust väljagi — las kurjustab, küllap aeg lepitab. Kas nüüd saadi jääda truuks endisele taktikale? Ei! Nüüd kutsuti solvuja tagasi ja ühiselt selgitati talle sealsamas, kui mõtlematult ta käitus.

Ehal näiteks oli harjumuseks hommikuti mitte tuba korrastada. Tõusis ja kohe jooksupalu lauta. Lõuna ajal puhkas, pesi pesu või niisama jalutas. Õhtul arvas, et mis sest toast vastu ööd enam kraamida-puhastada. Ja nii juhtus, et tuba ei tundnud mitmel päeval perenaise kätt.

Kaastöötajafele ei jäänud see märkamata. Paaril korral öeldi Ehale, et nii ei lähe. Eha püüdisi siis asja parandada

Äsjalminud uus elamu, kus saavad uue korteri mitu brigaadi liiget.

ja tükk aega korrastas tuba päevast päeva. Siis aga jälle unustas kaaslaste märkused. Siis vestles Ehaga komso-moli-algorganisatsiooni sekretär Linda Sults. Pärast seda oli Eha tuba alati korras.

Ühiselt võideldakse selle eest, et kõik brigaadi liikmed hoolitseksid loomade eest täiesti heaperemehelikult. Veelgi rohkem — Kaarli kollektiiv on arvamusel, et loomadele tuleb olla heaks sõbraks. Siis on töös igal sammul edu.

Üha rohkem ja kindlamini tajuvad brigaadi liikmed, et tõepoolest jah — ellu on tulnud uued normid, uued tõeks-pidamised. Need nõuavad tugevamat enesekontrolli, nõuavad nii mõnegi senise harjumuse hülgamist.

Kõigile selgus, et suhteliselt raskem ongi täita kohustuste viimast punkti — olla eeskujuks elus ja töös. Tööga tuldi edukalt toime. Elu nõudis aga üpris rohkem.

Võib julgesti öelda, et uut kohtad «Kõidu» kolhoosis igal sammul. On ehitatud uusi elu- ja tootmishooneid, muretsetud palju uusi masinaid. AINUÜKSI elektri sissetoomine muutis elu hoopis teiseks. Aga kas see, et kahel ühisma-jandi liikmel on isiklik sõiduauto «Volga» ja neljal «Moskviťš», ei kõnele uuest, jõukusele viivast elust? See on juba

endastmõistetav, et peaaegu kõikides peredes on raadio-aparaadid ja et kolhoosnikud käivad kuus 4—5 korda kinos. Perede iga-aastased sissetulekud on mitmekordselt kasvanud. Tänavu panevad viis kolhoosiperet taas nurgakivid uutele individuaalelamutele.

Seitse aastaku jooksul ehitatakse ühismajandi summades kolhoosnikutele 50 elumaja. Ette on nähtud ka uue juhatusehoone, kolhoosisöökla ja internaatkooli ehitamine. Kõigi nende abinõude ellurakendamine tõstab kolhoosnikute heaolu, muudab elu kultuursemaks.

Muudatused senises elus on tinginud muutusi inimeste tõekspidamistes ja tavades. Kuid teadvus kipub olemisest siiski maha jääma.

Paljudest kodanlikest iganditest on muidugi vabanetud. Näiteks pole Kaarli rahvast nähtud Mustla teemajas aega surnuks löömas ja tervist kahjustamas. Kuid uute moraali- ja käitumisreeglite täielik omaksvõtmine ja nende järgi elu seadmine ei lähe libedalt nagu lepase reega. Esineb komisusi. Unustatakse. Mis salata, esineb vahest käegalõomistki.

Aga elatakse ja töötatakse ju kollektiivis. Seesama töökaaslastest koosnev kollektiiv peabki olema valvas, abistav, mõju avaldav.

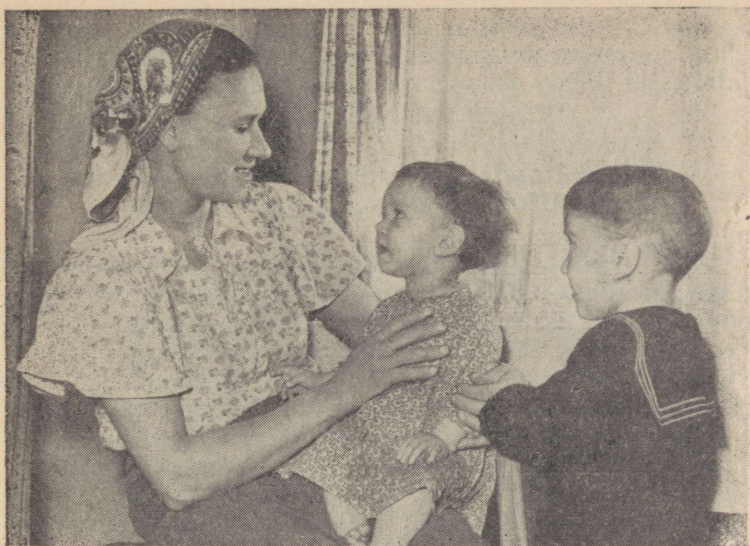
Kaarli lauda lüpsjate-karjatalitajate brigaad hakkas järjekindlalt arutama ühe või teise liikme käitumises esinevaid puudusi. Seltsimehelikult, kuid tungivalt nõuti esinevate puuduste kõrvaldamist.

Varsti märgati, et nii mõnigi oli nõrдинud. Siis tuldi täiendavale mõttele: brigaadi nõupidamistel (ja samuti igapäevase töö juures) märgiti mitte ainult puudusi ja vigu, vaid kriipsutati alla muudatusi, paranemist; tõsteti esile püüdmist ja kordaminekuid. Hea sõna mõjus veelgi efektiivsemalt.

Halbadest harjumustest vabanemisel ja uute tõekspidamiste kujunemisel on oluline tähtsus isiklikul eeskujul. Kaarli lüpsjate-karjatalitajate brigaadi koosseisust annab rõhuv enamik kõikidele head eeskuju. Nende najal kasvavad ülejäänudki.

Lüpsjad-karjatalitajad pole unustanud ka seda kohustust, mis kõneles aktiivsest osavõtust ühiskondlikust tööst.

50% brigaadi koosseisust töötavad agitaatoritena. Noored lüpsjad Eha Arras ja Endla Birkholtz käivad laulmas kolhoosi segakooris. Aastavahetusel organiseeriti brigaadi

Lüpsja-karjatalitaja Tamara Peterskaja vestab lõunavaheajal lastele jutte.

juurde oma isetegevusgrupp. Selle initsiaatorid on Elli Sõber, Eha Arras ja Koidula Metsoja. Õpitakse laule, tantse ja deklamatsioone. Juba on ka esinetud.

Kui ühel viimasel kolhoosipeol teatati, et esinevad Kaarli lüpsjad-karjatalitajad — isetegevuslased, ei tahtnud paljud oma silmi ja kõrvu uskuda.

«Kuidas?» usutleti. «Lüpsjatel ju niigi palju tegemist. Millal nad seda isetegevust veel teevad? Kust nad selle tahte võtavad?»

Usutlejad unustasid, et üllas eesmärk — võita kätte kommunistliku töö brigaadi austav nimetus — aitab kasvatada tahtekindlust.

Kui külastada brigaadi liikmeid nende kodudes, võib leida nad alati mingis tegevuses. Brigadir Helene Olli on suur raamatusõber. Alles ta lõpetas L. Prometi «Püha kunsti jüngrid», kuid juba käis raamatukogus uusi otsimas. Elli Sõber kas õmbleb masinaga või mängib kitarri. Linda Seppenen koob. Tamara Peterskaja mängib lastega või vestab neile jutte. Anna Mirka kirjutab lastele kirja.

Kaarlis mitte ainult ei töötata üheskoos. Siin kaelatakse ühise sõbraliku perena: ühes majas elab viis lüpsjat-karjatalitajat, kahes teises majas kummaski kaks perekonda.

Kolhoosi partei- ja komsomoliorganisatsioon uue liikumise toetajaina ja juhtijaina

Olla kommunistliku töö kollektiivi liige või taotleda seda nimetust ei tähenda üksnes pälvida austust, vaid võtta endale väga tõsised ja vastutusrikkad kohustused ning need tingimata täita. Selle liikumise eesmärkides ja osavõtjates näeb rahvas meie tuleviku ühiskonda ja tema inimest. Selle liikumise algatajaid jälgitakse tähelepanelikult.

Endastmõistetavalt on kõigi ühiskondlike organisatsioonide kohuseks olla selle ürituse arenemise õhutaja, toetaja ja juhtija. Eriti vastutusrikkad ülesanded seisavad partei- ja komsomoliorganisatsioonide ees.

«Koidu» kolhoosi partei- ja komsomoliorganisatsioon on nendest ülesannetest õigesti aru saanud. Kommunistid ja kommunistlikud noored olid need, kes sisendasid lüpsjatesse-karjatalitajatesse mõtte hakata elama, töötama ja õppima uut moodi. Kommunistid ja kommunistlikud noored aitasid organiseerida brigaadi koosoleku selle küsimuse arutamiseks, samuti aitasid nad vormistada võetud kohustusi. Ühtlasi jälgisid partei- ja komsomoliorganisatsioon, kas kõik kohustused, mis endale võeti, olid põhjalikult läbi kaalutud ja reaalsed ning tulid südamest; kas otsus asuda õilsale, kuid mitte kergele teele oli tehtud täie teadlikkusega. Kommunistid ja kommunistlikud noored lüpsjad-karjatalitajad võtsid isiklikult kõige suuremaid kohustusi.

Esimestest päevadest peale on kommunistliku töö brigaadi nimetuse eest võitlev kollektiiv partei- ja komsomoliorganisatsiooni pideva hoole all.

Kolhoosi parteiorganisatsioonis on arvel 16 NLKP liiget ja 2 liikmekandidaati. See on suur jõud. Aprillikuus arutati partei-algorganisatsiooni koosolekul kõrge nimetuse eest võitleva brigaadi senist tööd. Kuulati ära brigadir H. Olli informatsioon ja kolhoosi esimehe A. Rohtla kaasaruanne. Märgiti tunnustavalt, et töös on brigaad teinud suuri edusamme.

Eelmise aasta esimeste kuudega võrreldes toodeti tänavu piima rohkem järgmistes kogustes:

Kuu	Toodeti piima (liitrites)			
	1958. a.	1959. a.	+	—
Jaauar	22 968	25 993	3 025	
Veebruar	15 966	20 290	4 324	
Märts	21 496	22 551	1 055	
Aprill	34 888	32 060	—	2 828
Mai	46 823	53 286	6 463	
Juuni	62 579	63 370	791	

Üheainsa kvartali jooksul toodeti piima rohkem ligi 8500 liitrit. III ja IV kvartalis suureneb see kogus märgatavalt. Täiesti reaalne on, et käesoleva aasta jooksul lüpsavad Kaarli brigaadi liikmed 55 000 liitrit piima rohkem kui eelmisel aastal. Ainuüksi Kaarli laudas lüpsitud piimaga võiks pool aastat edukalt varustada kogu Viljandi linna.

Partei-algorganisatsiooni koosolekul märgiti, et brigaadi liikmete kohusetunne ja hoolikus on kasvanud.

Õppuste organiseerimisel toodi aga esile puudusi: õppetöö algus zootehnilises õpperingis venis; poliitilise informatsiooni tunde on jäetud mõnel nädalal pidamata.

Nende puuduste edaspidiseks vältimiseks kohustati partei-algorganisatsiooni büroo sekretäri sm. Sinimäge võtma isikliku šefluse alla poliitiliste informatsioonide korraldamise küsimus. Viimaseid soovitati alati läbi viia ühel ja samal päeval ning kellaajal — esmaspäeviti lõunase lüpsi eel. Siis on talitajatel rohkem võimalusi oma aja planeerimiseks.

Komsomoli-algorganisatsiooni sekretär kommunist sm. Sults sai samuti parteilise ülesande kuust kuusse kontrollida zootehnilise õppuse käiku ja kvaliteeti.

Partei-algorganisatsioon asus energiliselt lahendama kasvatustöö küsimusi. Samal koosolekul arutati brigaadi mõne liikme senist käitumist ning juhiti tähelepanu nende puudustele. Hiljem rääkis partei-algorganisatsiooni sekretär nendega isiklikult. Brigadir H. Ollile pandi südamele olla nõudlik mitte ainult tööülesannete täitmise suhtes, vaid ka käitumise, töökaaslaste kohtlemise jm. osas.

Partei-algorganisatsiooni initsiatiivil korraldati ühis-

majandi aktiivile ühiseid õppusi NLKP XXI kongressi materjali põhjalikumaks tundmaõppimiseks. Loengutega nendel õppustel esines sageli partei rajoonikomitee sekretär. Samuti organiseeriti kongressi otsuste kajastamist näitlikus agitatsioonis.

Partei-algorganisatsioon pöördus ettepanekuga Viljandi rajooni kultuurimaja ja Mustla keskkooli kollektiivi poole võtta kommunistliku töö kollektiivi nimetuse eest võitlev brigaad šefluse alla, samuti nagu on šeflusvahekorras taoliste brigaadidega Tallinna ja Tartu mitmete kõrgemate koolide üliõpilased ja kultuuriasutuste töötajad. See ettepanek võeti rajooni kultuurimaja ja Mustla keskkooli pere poolt üksmeelselt vastu.

Kolhoosi komsomoli-algorganisatsioonis on kommunistliku töö kollektiivi nime taotleva brigaadi tööd arutatud kahel korral. Siin on kõne all olnud brigaadi liikmete üldhariduslike teadmiste täiendamise, vaba aja veetmise, kodukaunistamise jt. probleemid.

Komsomoliorganisatsioon juhtis tähelepanu sellele, et ei saa õigeaks pidada olukorda, kus brigaad kuulutab välja võistluse kommunistliku töö brigaadi nimetuse saamiseks, ilma et ta otsekohe ja tervikuna asuks kõigi endale võetud kohustuste täitmisele. Kohustustes ei ole ega saagi olla täitmatuid nõudeid. Seepärast ei saa edasi lükata ka brigaadi liikmete üldhariduslike teadmiste täiendamist. Seda on vaja hakata tegema kohe.

Mis aga peamine, ühismajandi juhtivad töötajad, kes enamikus on kommunistid, tunnevad brigaadi töö vastu pidevat ja elavat huvi. Söödabaasi tugevdamise, pidamistingimuste parandamise jm. küsimuste lahendamine toimub seepärast esiteks õigeaegselt ja teiseks — kõrgendatud kohustusi võtnud brigaadi huvides.

Partei- ja komsomoliorganisatsioon on võtnud eesmärgiks, et liikumine kommunistliku töösse ja ellusuhtumise eest haaraks võimalikult rohkem kolhoosnikuid. Meie riik on loonud kõik tingimused selleks, et iga nõukogude inimene võiks täita neid nõudeid, mida kommunistlik homne päev meilt nõuab.

Kaarli brigaadi eeskujul asus uut austavat nimetust taotlema kolhoosi 8. põllundusbrigaad (brigadir K. Ömb-lus). Selle brigaadi liikmed kohustusid samuti elama ja töötama uut moodi. Tänavu võitlevad nad muuhulgas 20-tsentneriste teraviljasaakide eest igalt hektarilt.

«Koidu» kolhoosi 8. brigaad õpetas rajoonis esimese brigaadina kevadised külvitööd ja sügisesed lõikustööd.

Parteiorganisatsioon mõistab, et uus liikumine taotleb nõukogude inimeste kasvatamise eesmärgi. Sellepärast võetakse parteiorganisatsiooni tööplaani üha rohkem üritusi, mis teenivad inimestes uute omaduste väljaarendamise huve, kasvatavad neid kollektivismi ja tööarmastuse, sotsialistliku internatsionalismi ja patriotismi, uue ühiskonna kõrgete moraalipõhimõtete vaimus, marksismi-leninismi vaimus. Nendeks üritusteks on: loengud ja ettekanded mitmesugustel teemadel, eriti NLKP XXI kongressi materjalidest; küsimuste-vastuste õhtud, temaatilised õhtud, õppepäevad ja õppekäigud, vastavasisuliste filmide demonstreerimine, näitused.

Partei-algorganisatsiooni juhtimisel töötab 40-liikmeline agitaatorite kollektiiv. Selle töö hinnatavamaks saavutuseks on järjekindlus. «Koidu» agitaatorite kollektiiv on vabanenud kampaanialikkusest ja plaanitusest. Agitaatorid külastavad igal nädalal kolhoosnikuid nende kodudes.

Oma ettekandes partei XXI kongressil ütles sm. N. S. Hruštšov: «Üleminekuks kommunismile on peale arenenud materiaalse tehnilise baasi vaja ka ühiskonna kõigi kodanike kõrget teadlikkuse taset. Mida kõrgem on miljoniliste hulkade teadlikkus, seda edukamalt täidetakse kommunistliku ülesehitustöö plaanid. Sellepärast omandavad töötajate, eriti võrsuva põlvkonna kommunistliku kasvatamise küsimused nüüd erakordselt suure tähtsuse.»

Inimene oma igapäevases töös, koduses elus, õppimises, inimene kõigi oma harjumuste, huvide ja moraalsete omadustega — see on «Koidu» kolhoosi parteiorganisatsiooni kasvatustöö objekt. Võitlus kommunistliku töö kollektiivi nimetuse eest karastab ja kasvatab inimesi suuresti.

Käesolevas lühikeses kirjutuses polnud võimalik anda täpsemat ülevaadet «Koidu» kolhoosi lüpsjate-karjatalitajate eesrindliku brigaadi elust. Püüdsin edasi anda vaid mõningaid kogemusi ja tähelepanekuid nende üldistamise ja teiste kollektiivide poolt kasutamise eesmärgil. Kommunistliku töö ja elu eest areneva liikumise seniste kogemuste tundmaõppimisel ja nende propageerimisel on suur tähtsus selle liikumise üllate taotluste viimisel iga inimeseni.

SISUKORD

1. Seitseaastak — tähtis etapp kommunismi ehitamise suure- joonelises programmis	3
2. Kes siis on uue liikumise ühed algatajad?	5
3. Töötada uut moodi	10
4. Oppida uut moodi	20
5. Elada uut moodi	25
6. Kolhoosi partei- ja komsomoliorganisatsioon uue liikumise toetajaina ja juhtijaina	30

Рааве Калев Аугустович
БРИГАДА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В КОЛХОЗЕ

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство

Таллин, Пярнуское шоссе, 10

Toimetaja E. Sõr mus

Kunstiline toimetaja I. Torn

Tehniline toimetaja T. Veber

Korrektor S. Vasard

Ladumisele antud 11. VII 1959. Trükkimisele antud 7. IX 1959. Paber 54:84, $1/16$.
Trükipoognaid 2,25. Formaadile 60:92 kohaldatud trükipoognaid 1,84. Arvutus-
poognaid 1,82. Trükiarv 3000. MB-07941. Tellimise nr. 1614.
Trükikoda «Bolševik», Viljandi, V. Kingissepa t. 31.

Hind 35 kop.

35 kop.

A-22717

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00379689 5